

TIL GUIDE

NYKØBING OG LOLLAND

Oreby Kro

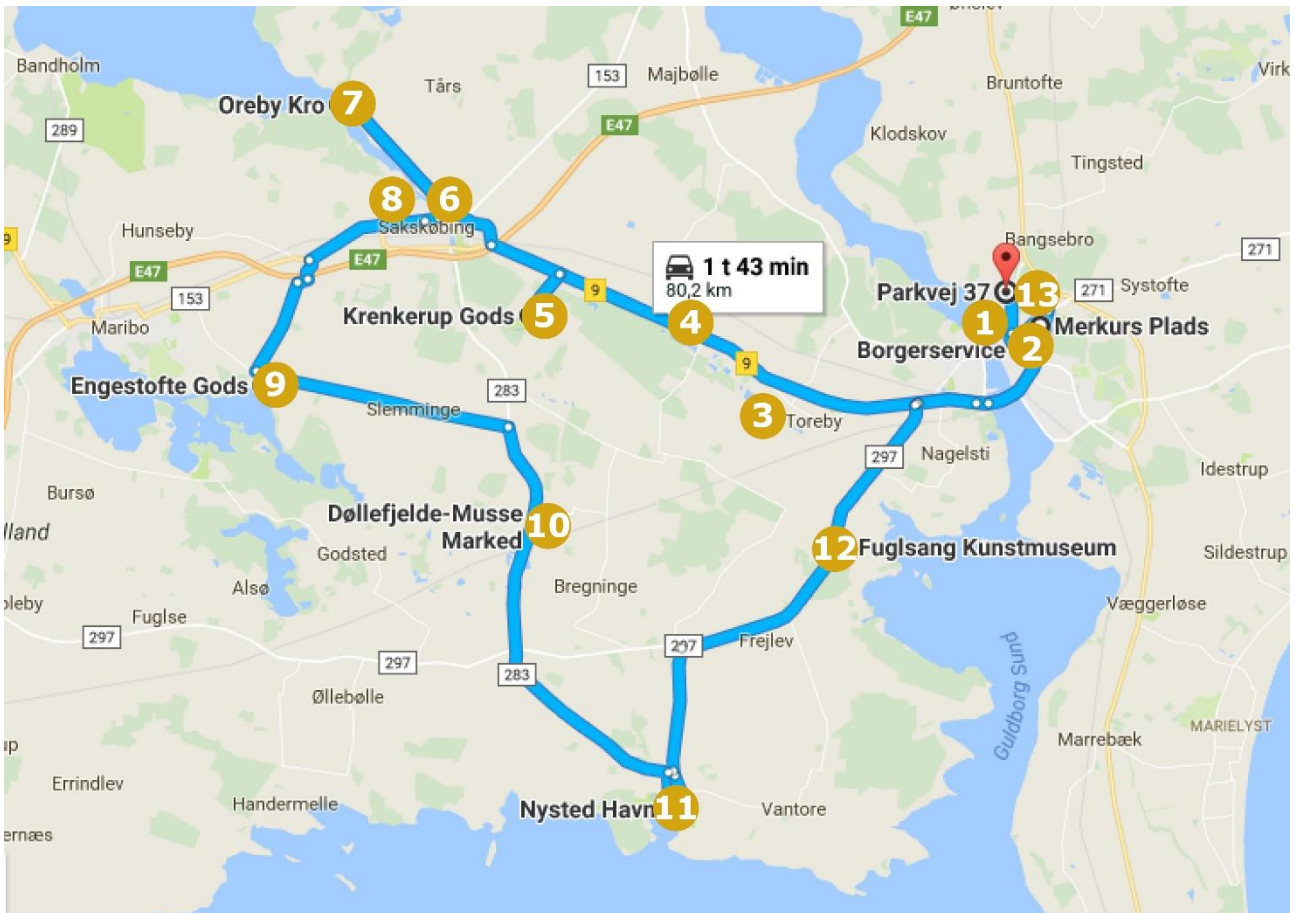
2018

Guidet bustur ca. 2,5 times varighed

Baggrundspapir/inspiration til turguide i bus for nye borgere i GBS.

RUTEN

NYKØBING OG LOLLAND

2. Nykøbing – lidt om byens historie

Intro om Nykøbing når bussen starter

Nykøbing Falster er en gammel middelalderlig handelsby, der er opstået i tilknytning til den middelalderborg, der i slutningen af 1500-tallet blev ombygget til et pragtfuldt renæssanceslot og som var sæde for landets enkedronninger. 1767 blev det solgt på auktion med nedrivning for øje.

Byen oplevede en enorm vækst i forbindelse med industrialiseringens indtog i landet. Tilbage i 1850 var der omkring 2000 indbyggere i byen. Herefter voksede Nykøbing til 7300 indbyggere i 1901 og 17.850 i 1960. Tobaksfabrikken Nobel, som desværre lukkede i 2017, blev etableret allerede i 1835. Oprettelsen af fabrikken blev fulgt op af jernstøberi, bryggeri, dampmølle, sukkerfabrik, maskinfabrik, svineslagteri og spinderi.

Nykøbing er den største by på Falster. Byen har et indbyggertal på ca. 20.000 inklusiv satellitbyerne Sundby og Nordbyen. Samlet er vi ca. 61.000 indbyggere i Guldborgsund – og det tal er endda steget lidt på det seneste.

I dag er Nykøbing et centralt uddannelses-, handels- og industrimæssigt centrum for Lolland-Falster. Her er offentlig administration med Kommunens rådhus, statens miljøcenter, senest også Erhvervsstyrelsen og Slots- og Kulturstyrelsen, et stort centralsygehus med akutfunktion (som i øjeblikket udbygges for omkring 270 mio. kr.), uddannelsesinstitutioner for ungdomsuddannelser, sygeplejerskeuddannelsen, pædagoguddannelsen og mange flere. Der er mange butikker i bymidten og ved Guldborgsund Centret. Nykøbing har to teatre – heraf et professionelt producerende – en biograf og lokale museer. Mange rundt om i Danmark kender Nykøbing pga. Middelaldercentret og Nykøbing F. Revyen, som er Danmarks næststørste og ofte prisbelønnede revy.

Torvet [eventuelt kan ruten ændres, så Torvet passerer via Vestensborg Allé]

Torvet i Nykøbing er byens centrale plads, og her foregår der året igennem mange aktiviteter og arrangementer.

Der har længe været et ønske både blandt byens borgere, erhvervslivet og Byrådet om at få torvet renoveret og gjort det mere indbydende. Det er sidst blevet sat i stand for ca. 30 år siden.

Der er i øjeblikket sat en områdefornyelse for Nykøbing Midtby i gang. Den første etape var en idéfase, hvor borgerne kom med over 600 ideer til fornyelser! Den næste etape var en arkitektkonkurrence, som blev vundet af arkitektfirmaet JJW med et forslag med titlen Byen ved Sundet, som man kan læse mere om på kommunens hjemmeside, guldborgsund.dk. Hvis alt går efter planen går det fysiske arbejde i gang på Torvet og i de omkringliggende områder her i efteråret.

På Torvet er der et moderne kunstværk af kunstner Egon Fischer samt Bjørnebrønden med den brune bjørn udført af billedhugger Mogens Bøggild i 1939. Den brune bjørn blev placeret i et anlæg tegnet af arkitekt Kåre Klindt. Der er stadig rundbænke i anlægget udført efter originaltegningerne.

Nykøbing F. Teater

Det er på Nykøbing F. Teater, at Nykøbing-revyen finder sted. Revyen havde 100 års jubilæum i 2012. Sidste år fejrede revydirektør Flemming Krøll 25 års jubilæum. Revyen er populær, og det har bl.a. medført, at der (også) for private midler er blevet investeret i teateret, f.eks. er der senest blevet moderniseret med en drejescene og et computerstyret snoretræk. Ud over revyen spilles der også teaterforestillinger og koncerter på Nykøbing F. Teater.

Nykøbing Vandtårn og Hollands gård

Nykøbing Vandtårn kan ses fra torvet, det ligger i Hollands Gård. Vandtårnet fra 1908 er 43 meter højt og sørgede for byens vandforsyning indtil 1976. Siden 1994 har vandtårnet fungeret som udsigtstårn for publikum og som udstillingssted for kunstnere. Vandtårnet drives som kulturhus af Multicenter Syd. Der er en fantastisk udsigt over byen og Guldborgsund fra tårnet og en hyggelig café nederst.

Slotsbryggen [Dette og følgende to punkter flyttes, hvis rute ændres til Torvet]

Kanalhavnen Slotsbryggen er Nykøbing F's nye havnefront. Kanalen er udgravet 2004, hvor der løb et rørlagt åløb (Tingsted ås udløb i Guldborgsund). Boligerne er opført fra 2005 og frem og består af en

blanding af ejer- og lejerboliger. Ejerboligerne, som er gået som varmt brød og har tiltrukket mange tilflyttere til kommunen, er solgt til priser fra 2 til 13 mio. kr.

Ud over boliger huser Slotsbryggen også flere sejlklubber, et fitness-center, restauranter og en af regionens bedste biografteater. Senest er "Vækstfabrikken Nykøbing" kommet til. Vækstfabrikken's formål er at fremme virksomhedsudvikling og understøtte iværksættere med at etablere egen virksomhed.

Nordisk Film Biograf

Biografen på Slotsbryggen er en topmoderne biograf med 4 sale og 500 pladser. Biografen er Lolland-Falsters største kulturattraktion med 175.000 besøgende om året. Biografen har kunder i alle aldersgrupper fra 5 til 99 år, og de kommer fra hele Lolland Falster, Møn og Sydsjælland.

Nykøbing Slot – Fars Hat

Slotsbryggen er navngivet efter den eneste tilbageværende rest af det prægtige renæssanceslot som engang lå i Nykøbing. Fars Hat, der ses ved siden af biografen, er bunden af et borgtårn fra Nykøbing Slot. Det var, hvad der var tilbage, da alle genanvendelige byggematerialer var fjernet nogle årtier efter Nykøbing F. Slot i 1767 blev solgt til nedrivning. Ja, også dengang kendte man til genbrug.

Slotsruinen Fars Hat er et fredet anlæg, så da den blev renoveret for et par år siden var det i et samarbejde mellem Kulturstyrelsen, Museum Lolland Falster og Guldborgsund Kommune, og med støtte fra fonde. På væggen ved biografen kan man læse om slottets storhedstid under Enkedronning Sophie – Chr. den 4.'s mor – der boede på Nykøbing Slot fra 1594 til sin død 1631. Enkedronningens økonomiske evner som godsbesidder medførte, at hun døde 74 år gammel som landets rigeste kvinde.

Legeskibet i Nykøbing lige nu!

Fra den 1.-8. september ligger Legeskibet til kaj ved havnen lige til venstre for Slotsbryggen. Legeskibet sætter fokus på havnen som rekreativt rum og en inspirerende ramme for fællesskab, leg og bevægelse, hvor både børnefamilier, skoler samt kommunens unge er inviteret med ombord.

Sophieskolen med Campus (Gymnasium, CELF, SOSU, hallerne)

Kommunens nyeste folkeskole Sophieskolen blev indviet og taget i brug i 2016. Skolen er opkaldt efter førortalt enkedronning Sophie. Noget af en rollemodel for vores ny skole!

Udformning af skolens bygning og udearealer er inspireret af ønsket om at livet ude og inde er nært forbundet.

Skolen består af en række bygninger, som tager udgangspunkt i campustanken, hvor bygningerne bindes sammen med en hovedbygning. Hovedbygningen indeholder fællesfunktioner som ankomst, multisal, mediatek og kantine, som udgør skolens hjerte.

Sophieskolen er en trespolet folkeskole i to etager med plads til mellem 850 og 900 elever. I alt 9.400 kvadratmeter, som matcher de nyeste krav til undervisning og pædagogik.

Med den ny skole er tanken at forbinde bygningens indvendige rum med de udvendige omgivelser, så både lærere og elever inspireres til at rykke undervisningen udenfor. I projektet tages der således hensyn til fremtidens skolemiljø og spændende lege- og læringsrum.

I midten af skolebygningen bindes skolen sammen af et fællesskab. Her finder man nemlig den femkantede multisal, i daglig tale kaldet Pentagon, som samler alle skolens blokke.

Skolen er udformet som en kompakt bygning i tunge materialer med gode varmeakkumulerende egenskaber og mulighed for udnyttelse af den passive solenergi vha. store glasflader mod fællesrum. På taget er monteret solceller, som bidrager positivt til energiregnskabet og der arbejdes med rekreativ regnvandshåndtering i udearealerne for at minimere udledningen af vand til kloaksystemet.

Skolen er opført som en del af et campusmiljø beliggende i et område med Katedralskolen (gymnasium og HF), CELF og SOSU-skolen med sundhedsuddannelserne.

Tæt på Nykøbing F. Hallerne

Der er tre haller i Nykøbing – tæt på den ny skole. Nykøbing Falster Håndboldklubs ligehold for kvinder – NFH - spiller her. Og de klarer sig jo ganske godt! De vandt guld ved Danmarksmesterskabet i 2017.

Bag hallerne ligger Stadion, der benyttes af Nykøbing FC – også kaldet NFC. Fodboldklubben er en fusion mellem B.1901 og B.1921 og drives af frivillig arbejdskraft. NFC fusionen er et initiativ til at højne fodboldniveauet i Guldborgsund kommune. Dette er til gavn for både elite- og breddespillere og vil kunne fastholde spillere og rekruttere trænere og ledere til klubben.

Her i sommer [2018] er der blevet lagt varme i banerne efter DBU's krav om, at alle 1. divisionsklubber skal have varme i banerne fra denne sæson.

Stadion har også for nylig fået nyt navn. Det hedder nu CM Arena. Hvad CM står for bliver afsløret her i starten af efteråret [2018], så jeg ved heller ikke endnu, hvad det står for. Men jeg ved så meget, som at Claus Meyer er den største sponsor...

Nykøbing Katedralskole er Lolland-Falsters største almene gymnasium med STX og HF.

CELF er landsdelens store erhvervsskole og kan tilbyde en lang række teknisk-merkantile uddannelser, herunder HG, HHX, HTX og har to afdelinger her i Nykøbing; den ene med handelsgymnasiet og teknisk gymnasium her på Merkurs Plads og en afdeling af det tekniske gymnasium på Kringelborg Allé.

SOSU skolen, Social- og Sundhedsskolen: Her kan man bl.a. blive social- og sundhedshjælper og social- og sundhedsassistent.

Der er i alt knap 2.000 studerende på de korte og mellemlange videregående uddannelser her i byen.

[Kører forbi Banegårdskrydset]

Sukkerfabrikken

Sukkerfabrikken blev anlagt i 1884. Sukkerfabrikken i Nykøbing ejes i dag af Nordic Sugar og er den eneste af deres roesukkerfabrikker, der både har raffineringskapacitet og pakkeri. I produktionssæsonen – kaldet kampagnen – der løber fra slutningen af september til først i januar, kører fabrikken i døgndrift syv dage om ugen.

Nordic Sugar Nykøbing modtager i kampagne-perioden tæt på 1 mio. tons sukkerroer, der forarbejdes til sukker og foder af høj kvalitet. Under kampagnen modtager Nordic Sugar Nykøbing ca. 550 vognlæs med roer. Roerne leveres af ca. 1.000 roedyrkere. Fabrikken har kapacitet til at forarbejde 11.800 tons roer om dagen.

Nordic Sugar Nykøbing beskæftiger ca. 200 medarbejdere, men under roekampagnen slutter ca. 20 kampagnemedarbejdere sig til teamet. De fleste medarbejdere er beskæftiget i produktionen som f.eks. maskinoperatører, proces teknikere, serviceteknikere (inden for elektrisk vedligehold og automation) og i laboratoriet.

Jeg kan anbefale en tur forbi oplagspladsen i kampagneperioden, hvis man vil se virkelig mange roer og stor aktivitet på pladsen ude foran, hvor roerne læsses af.

Guldborgsundcentret

Der er allerede mange forskellige butikker samlet i Guldborgsundcentret, men centret udvider for tiden med plads til endnu flere butikker. Her i løbet af efteråret flytter for eksempel Idé Møbler, en sportsforretning og en legetøjskæde ind.

Tæt på Middelaldercentret

Hvis vi var drejet til højre her, ville vi komme til Middelaldercentret, der startede i 1989 i forbindelse med Nykøbing Falsters 700 års jubilæum. Det lokale museum byggede her en rekonstruktion af en middelalderlig kastemaskine, en såkaldt blide.

I de tre uger forsøget varede, besøgte mere end 15.000 mennesker byggepladsen, og både bliden og byjubilæet fik overvældende stor omtale i både lokale, landsdækkende og sågar internationale medier.

I løbet af 1990 var der så megen interesse om bliden og den form for praktisk museumsformidling, der blev gennemført, at museet og den lokale produktionshøjskole udarbejdede et projekt: "Middelalderligt teknologicenter". Ideen var at skabe et museumsprojekt med udgangspunkt i aktiviteterne omkring bliden. 20.000 mennesker besøgte projektet, som i sin lidt beskedne form bestod af en række værksteder, hvor der blev bygget flere middelalderlige kastemaskiner, samt et køkkentelt, hvor der solgtes en god kvalitet middelalderpølser.

I 1993 blev projektet en selvejende institution under navnet "Middelaldercentret". I 1994 kom Arbejdsmarkedets Feriefond ind i billedet og det betød, at man i 1997 kunne åbne sæsonen med en hel middelalderby, en havn, turneringsbane og en indgangsbygning.

Siden er adskilligt nyt kommet til, nye huse, flere riddere, nye projekter, så der hvert år er spændende nyt at vise og fortælle om til publikum – og denne udvikling fortsætter år for år. Middelaldercentret er et eksperimental-arkæologisk center, der forsker og formidler frit inden for middelalderlige emner.

Centret har gennem tiden gennemført en række eksperimenter og forskningsprojekter inden for bl.a. husbyggeri, krigsmaskiner, dykkerdragt, tekstiler, vinterbeboelse og meget andet.

I disse år eksperimenteres og forskes der især inden for krudt, kanoner, husbyggeri, kirkebyggeri og tekstiler. Centret publicerer sine resultater enten i rapport eller bogform, som film, eller som internetdokumenter. Centrets forskningsmedarbejdere er dels centrets egne medarbejdere, dels associerede forskere, der tilknyttes centret i forbindelse med et projekt.

Middelaldercentret ses i øvrigt jævnligt som kulisse i historiske dokumentarer, og både Danmarks Radio og engelske BBC har været forbi for optage middelalder-scener her.

MultiCenter Syd

MultiCenter Syd er en produktionsskole for de 16-25 årige, som ikke umiddelbart er klar og motiveret til at starte på en ungdomsuddannelse. På skolen er der mange muligheder for aktivt at afprøve en masse spændende fag gennem praktisk arbejde og produktion på de forskellige moderne værksteder. Alle opgaver er reelle opgaver, hvor der er en kunde, som aftager produktet i den anden ende.

3. Toreby Kirke

Til venstre ses Toreby Kirke, som faktisk er Danmarks største landsbykirke. Den ældste del af Toreby Kirke er fra omkring år 1150-1200, men kirken har siden da været igennem flere om- og tilbygninger.

Kirkens størrelse og drøjde har været så krævende i materialer, at man af den samme mængde kunne bygge to almindelige landsbykirker. Bl.a. adskiller dens murtykkelse sig fra andre kirker fra samme tid. End ikke kirker, der er bygget i natursten overgår den i murtykkelse. Det menes, at der er foretaget omkring 6.000 transporter af materiale til brug for kirkens opbygning.

4. Herregårdslandskabet

Herregårdslandskabet er meget velbevaret på Falster og særligt Lolland med mange historiske spor omkring herregårdene. Man kan f.eks. lægge mærke til *alléerne*, som i barokken blev anlagt som herskabelige ankomstveje og snorlige udsigtslinjer, som strålede ud fra herregårdens centrum, hovedbygningen, og tilførte anlægget en iscenesættelse, der bidrog til at højne det herskabelige islæt og forankre herregården i landskabet.

Man finder også *Forpagtergårde*, som blev anlagt med henblik på at mindske den fysiske afstand mellem fæstegårdene og herregården, blev anlagt omkring 1700. Det er også stadig muligt at se mange *arbejderhuse*, som særligt blev bygget i 1800-tallet og begyndelsen af 1900-tallet.

Hovvejene, som blev anvendt af de bønder, der i århundreder skulle yde hoveri på herregårdsmarkerne nogle dage om ugen, er også stadig synlige flere steder. Hold f.eks. øje med vejskiltene nær herregårdene, hvor ordet hovvej flere steder stadig indgår.

De *store sammenhængende herregårdsmarker* blev på 1800-tallets herregårde vidnesbyrd om gårdens rigdom og om det herskabelige liv, der udfoldede sig i hovedbygningernes stuer. For at markere markskel og holde kvæg og får inde på marken og vildtet udenfor, indhegnede man på bøndergårdene de enkelte marker. Mange større herregårde satte derimod kun hegn i yderskellene om deres jorder, og tydeliggjorde derved herregårdsmarkernes storslåede vidder i sammenligning med de omkringliggende bøndergårdes langt mindre marker. Viddernes landskabelige værdi blev dermed også et vidnesbyrd om gårdenes økonomiske status.

5. Krenkerup Gods og Bryggeri

Så nåede vi frem til herregården Krenkerup. Den første gang navnet Krenkerup nævnes, er i 1367. Der var tale om en landsby-hovedgård, formodentlig opført som bindingsværk. Den ældste del af den eksisterende bygning stammer fra 1480 og bestod dengang af et grundmuret hus i stokværk. Det indgår nu som en del af nordfløjen.

I dag er Krenkerup Gods drevet af Patrick Reventlow-Grinling. Virksomheden er nu en moderne land- og skovbrugsvirksomhed.

Efter mange overvejelser blev det i marts 2007 besluttet, at Krenkerup Gods skulle have eget Bryggeri. Bryggeriet satte den første bryg, en høstøl, over den 12. august 2008. Siden da er det blevet til mange forskellige varianter, og der er hele tiden nye under udvikling.

Der bruges næsten udelukkende Krenkerups egen malt i produktionen – malten kommer fra byg dyrket på Krenkerups jorder. Det er visionen med tiden at tilbyde øl brygget 100% på egen malt og humle.

Bryggeriet er indrettet i et tidligere kornlager, mens tappehal og pakning foregår i den tidligere fårestald.

På Krenkerup Traktørsted kan man få sig en smagsprøve i en hyggelig atmosfære, og der er også mulighed for rundvisninger på bryggeriet.

6. Hotel Saxkjøbing og Sydhavsøernes Frugtfestival

Er der noget, vi er stolte af på Lolland-Falster, er det vores fødevarer. Tag bare vores Fejø-æbler eller fine kirsebærvine. Men hvad er hemmeligheden bag den gode smag uanset, hvor du møder den på Lolland-Falster? Det er vores gunstige klima og ikke mindst vores muld. Man skal nemlig lede længe efter bedre jord end den, vi har her på Sydhavsøerne. Og det kan man smage. Det er derfor, vi med stolthed taler om *jordens bedste fødevarer fra Lolland-Falster*. Det kan vi godt sige uden at tage munden for fuld.

Og når jeg nu har munden fuld af mad, når vi kører ind i Saksjøbing, er det ikke tilfældigt. Her bliver der nemlig satset stort på netop de gode fødevarer.

[Hvis muligt: Bussen standser på torvet]

Saxkjøbing Torv og Roepigerne

Vi starter lige med en historisk vinkel på emnet. I hørte jo om sukkerroerne, da vi kørte ud af Nykøbing. Sukkerroerne har i snart halvandet hundrede fyldt meget og været et vigtigt erhverv på Lolland-Falster. Her på Torvet i Saksjøbing kan I se en bronzeskulptur, der hedder Roepigerne. Roepigerne, der blev opstillet på torvet i 1940, minder os om de mange polske landarbejdere, som kom til for omkring 100 år siden fra slutningen af 1800-tallet og tre årtier frem for at arbejde i markerne med roerne. Dengang var sukkerfabrikken i Saksjøbing en af de mange sukkerfabrikker, som roerne på Lolland og Falster blev transporteret til.

Hotel Saxkjøbing

Her på Torvet ligger også Hotel Saxkjøbing, som er ejet af blandt andre Claus Meyer. Hotellet kunne i 2010 fejre 175 års jubilæum som Kongeligt Privilegeret Kro. Hotellet har netop gennemgået et større ombygnings- og renoveringsprojekt af de tre fredede ejendomme, som hotellet består af, takket være et generøst tilskud fra A.P. Møller Fonden.

Hotellet er en aktiv medspiller i lokalområdet, og restauranten har fokus på lokale råvarer efter Claus Meyers madprincipper. Målet er at fungere som gastronomisk udstillingsvindue for Lolland-Falster – og de frodige og mangfoldige råvarer som kommer herfra.

Claus Meyer har desuden været med til at åbne gårdbutikken ved siden af hotellet. Mange af de råvarer som bruges på hotellet, kan købes i butikken.

Hotellet er – med rette – anerkendt for høj kvalitet i autentiske rammer, og udover at bruge dem arbejder hotellet også meget bevidst på at være et showroom for lokale fødevarer. Ligeledes betyder folkelighed meget for hotellet og driften af det; hotellets teatersal kan for eksempel benyttes af byens borgerne som forsamlingshus, og hotellet fungerer i det hele taget som et samlingspunkt i byen.

Siden Claus Meyer købte Hotel Saxkjøbing i 2006, har han indgået i flere samarbejder med byens borgere. De tydeligste projekter er Frugtfestivalen og Foreningen The Little Apple, med etablering af Gårdbutikken og Madskolen. Dermed er gårdbutik, madskole og hotel i "familie", men hvor madskole og gårdbutik drives af Foreningen The Little Apple, er hotellet en selvstændig kommerciel virksomhed.

The Little Apple

Foreningen The Little Apple opstod i 2015 og tæller i dag 500 medlemmer. Den udgør det bærende element fra det frivilligt drevne segments side for udvikling af Saksjøbing som "gastronomisk centrum og samlingssted for Lolland-Falster", som det lyder i foreningens vision.

Frugtfestival

På Torvet afholdes SYDHAVSØERNES FRUGTFESTIVAL i weekenden den 15. og 16. september 2018. Frugtelskere fra Danmark og det nære udland inviteres til et brag af en frugtfest, hvor Saksjøbing by og Foreningen Sydhavsøernes Frugtfestival slår byporten op og for 11. gang fejrer Sydhavsøernes formidable frugt, præcis på højdepunktet af den danske blomme- og pærehøst. Festivalen tiltrækker op mod 25.000 besøgende henover festivalens to dage.

Saksjøbing Madskole

Et andet af de konkrete tiltag er Saksjøbing Madskole, som med afsæt i den lollandske muld og med sæsonernes bedste råvarer fra sydhavsøernes spisekammer, tilbyder madkurser til børn og voksne, gastronomisk teambuilding og julefrokost til virksomheder og andre oplevelser fulde af velsmag.

Havnen og de nye lejlighedskomplekser

Kun 200 meter fra byens torv ligger Saksjøbing Havn i bunden af Saksjøbing Fjord. En tidligere kornsilo er nu indrettet med lejligheder med en fantastisk udsigt over Saksjøbing fjord og by.

7. Oreby Kro (20 min. pause)(Rasmus eller Philip fortæller)

Vi er nu på vej til en velfortjent kaffepause på Oreby Kro, der ligger ved foden af Saksjøbing Fjord sammen Oreby Slot og Oreby Mølle. Herfra er der en flot udsigt over smålandshavet og man kan i godt vejr se både Bandholm og Knuthenborg. Kroen er godt 300 hundrede år gammel. En privatmand købte både kroen, slottet og møllen i 2001 og er nu i gang med at istandsætte bygningerne.

Indenfor er der sat kaffe og kage frem til jer, og I vil høre lidt mere om lokale fødevarer, og hvordan man tænker dem ind her på stedet. Men I slipper for at høre på mig for en stund! ☺

Måske kan I også lige nå at nyde udsigten, men vi kører herfra igen **kl. 13.20** [hvis ank. til tiden, kl. 13]

Saksjøbing Sukkerfabrik (efter afgang fra Oreby Kro, på vej ud af byen)

Der bliver ikke længere lavet sukker i Saksjøbing. Men fabrikken har fundet ny anvendelse og lejes bl.a. ud som erhvervslejemål og er de senere år under kunsthøjsfestivalen Lys over Lolland blevet indtaget af kunstværker skabt til stedet.

8. Saxenhøj

På højre hånd kan I nå at få et glimt af Saxenhøj, som er en social virksomhed, hvor man beskæftiger, uddanner og arbejdsprøver mennesker med sociale og psykiatriske handicap. Saxenhøj er et økologisk landbrug, hvor brugere og personale i fællesskab driver ca. 50 ha. økologisk landbrug med rigtig mange forskellige slags dyr som køer og heste, geder og får, frilandsgrise, æsler og ænder og påfugle.

Man er velkommen til selv at gå rundt på den økologiske besøgsgrd og se på dyrene og den fantastiske natur omkring Saksøbing Fjord. I grdbutikken kan man købe økologisk kød og grøntsager samt blomster og brugskunst – alt sammen fra Saxenhøj.

9. Engestofte Gods

Lyserøde kirker (Våbensted Kirke passerer)

Måske har I lagt mærke til, at der er en del lyserøde kirker i forskellige nuancer på Lolland-Falster. Våbensted Kirker, som vi kører forbi her er dog i den mørke version af lyserød. De forskellige nuancer kan skyldes gentagne overkalkninger, men hvorfor er kirkerne lyserøde her? Det er der en del forskellige bud på, men en af de forklaringer, der oftest trækkes frem – og som er meget sandsynlig – er, at farven stammer fra dengang kong Christian IV's mor, enkedronning Sophie boede på Nykøbing Slot. Efter sigende skulle hun have dikteret, at kirkerne i hendes område skulle være lyserøde.

Engestofte Gods

På vores vej mod Nysted passerer vi Engestofte Gods. Lollands muld er rig, og det er denne særlige muld, der gjorde, at Lolland blev det sted i Danmark, der blev tættest besat med herregårde og godser.

Engestofte er en gammel kongsgård fra 1457 – ved bredden af Maribos Sønder sø. Udsigten fra den nuværende hovedbygning over søområdet er i sin uforstyrrelighed en af de smukkeste overhovedet. Godset er omgivet af et sjældent frodigt dyre- og planteliv, og går man en tur igennem skoven, kan man spotte sjældne orkideer og se de ynglende havørne.

Engestofte Gods fungerer i dag som en skov-, jagt- og landbrugsejendom. På nuværende tidspunkt er godset åbent for offentligheden på Engestoftes jule- og sommermarkeder, men det er også muligt at leje sig ind i den tidligere jagtstue og afholde mindre fester såsom fødselsdage, konfirmationer og dåb.

I nærheden: Maribosøerne og havørne

Maribosøerne består af fire søer: Sønder sø, Røgbølle Sø og Hejrede Sø sydøst for Maribo by og den mindre Nørresø, der ligger nordvest for byen og er delt af en motorvejsdæmning. I forhold til det ellers flade og opdyrkede Lolland er området let bakket og et typisk herregårdslandskab med marker og skov. Landskabet her blev dannet af smeltende dødis efter den sidste istid. Dette har formet søerne, der har en buget kystlinje med vige, næs, småøer og holme. De er omgivet af rørsumpe, græssede enge og skov.

Gennem mere end 15 år gennemførte det tidligere Storstrøms Amt og de daværende kommuner omfattende genopretningstiltag for tre af søerne.

Havørne har fået unger ved Maribosøerne hvert år siden 1997. Redetræet knækkede i en storm i 1999, siden har ørnene bygget hele to nye reder i samme skovpart. Der er altid både unge og gamle havørne ved søerne. Vil man se dem er chancerne størst ved engene ved Søholtvej eller ved fugleskjulet mellem Sønder sø og Hejrede Sø.

Det er også muligt at komme ud at sejle på Maribosøerne, f.eks. med turbåden Anemonen.

10. Døllefjelde-Musse Marked

Inden Nysted passerer vi stedet, hvor Døllefjelde-Musse Marked – ofte omtalt som Dølle – der er et stort kræmmermarked, afholdes. Dølle er hvert år siden 1980 blevet arrangeret i Store bededagsferien af Døllefjelde-Musse Idrætsforening. Det er foreningens klubhus herinde til venstre. [Før den nye banebro]

Markedet besøges af over 100.000 mennesker og er drevet af frivillige. I 2004 havde markedet sit hidtil største overskud på omkring 1,9 million kr. Overskuddet bliver delt ud til forskellige lokale foreninger – temmelig imponerende!

Markedet har tradition for at præsentere stærke musiknavne som f.eks. Shu-bi-dua, Michael Learns to Rock, Dodo & The Dodos, Gnags, Kim Larsen & Kjukken, Nik & Jay, Alphabeat og D-A-D. I 2018 var blandt andre Djames Braun og Johnny Deluxe på det musikalske program.

11. Nysted og Ålholm Slot

Nysted på Lollands sydkyst opstod mellem år 1000 og 1200. Byen blev første gang nævnt i 1286, da franciskanerklosteret uden for landsbyen blev indviet. Nysted ligger lige ved fjorden. Det gav gode muligheder for fiskeri og søfart. Det gjorde byen til et naturligt centrum for oplandets handel. Nysted har formentlig haft handelsprivilegier allerede før år 1300. Byen fik først egentlige købstadsprivilegier i 1409. Nysted fik vokseværk fra omkring år 1300 og frem. Det skyldtes blandt andet, at Nysted kom til at fungere som udskibningsby for Nykøbing.

Ålholm Slot

Læg mærke til den dramatiske rørsø foran slottet med en stor skarvkoloni.

Ålholm Slot ved Nysted blev omtalt første gang i 1328, da Christoffer den Anden pantsatte kronens gods på Lolland. Men meget peger på, at borgen er meget ældre end 1328, selv om borgens tilblivelse stadig er ukendt. En af de mange historier om Ålholm Slot handler om Christoffer den Andens krigerheld. Han var konge af Danmark fra 1320-26 og senere fra 1330-32. Hele landet var praktisk talt pantsat til en række tyske stormænd. Christoffer den Anden flygtede til Sakskøbing efter et militært nederlag på Kropp Hede nord for Dannevirke. To riddere og deres mænd røg kongen ud af sit stenhus, og han endte med at flygte ud gennem skorstenen. Han blev fanget og spærret inde på Ålholm.

[Bussen standser på parkeringspladsen ved havnen]

Nysted Havn danner ramme om flere store begivenheder, der bliver arrangeret af områdets meget engagerede frivillige.

Middelalderfestival

Foreningen Nysted Middelalderfestival blev dannet oven på succesen i 2009, hvor Nysted By fejrede 600 året som købstad – bl.a. med en Middelalderfestival. Dengang var der 40 telte og 100 middelalderfolk. Nu er der hvert år langt over 100 telte med boder og mere end 300 middelalderfolk og festivalen, baserer sig på indsatsen fra omkring 100 frivillige, har tusinder af besøgende. Den 10. Middelalderfestival er netop blevet afholdt i august 2018.

Hajkutterregatta

Den 10. Hajkutter Festival og Regatta er også netop afholdt her i august 2018. En Hajkutter er et sejlskib, der oprindeligt blev bygget til fiskeri i Kattegat og Nordsøen, men blev hurtigt udbredt til hele landet, hvormed skibstypen blev en af de mest udbredte overhovedet under fiskeriets gyldne periode.

I alt menes der at være bygget 8-10.000 skibe frem til 2. Verdenskrig, hvoraf ca. 120 stadig eksisterer. Nogle af dem mødes hvert år til hajkutterregattaen, der har omkring 8.000 besøgende og rummer masser af aktiviteter – herunder musik på havnen og meget andet. Under regattaen er der mulighed for at komme med ud at sejle i en vaskeægte Hajkutter.

12. Kulturcenter Fuglsang og Skejten

[Bussen kører op ad alleen til Herregaarden og holder et øjeblik på pladsen foran herregaarden]

Ensemble Storstrøm og KUMUS

Ensemble Storstrøm holdt indtil sidste år til herinde på Fuglsang Herregård, men er nu rykket over i den nyrenoverede tidligere forpagterbolig til Fuglsang Herregård. Det er den bygning, der ligger til venstre for den nye hvide bygning, som huser kunstmuseet. Den tidligere forpagterbolig har fået navnet KUMUS. Bygningen er istandsat med midler bl.a. fra Realdania, og resultatet er virkelig flot, både indvendigt og udvendigt. Her deler kammerensemblet pladsen med en del af formidlingstiltagene fra kunstmuseet, ligesom man kan leje lokaler til receptioner, seminarer osv.

Ensemble Storstrøm drives i et samarbejde mellem fem kommuner og Slots- og Kulturstyrelsen. Guldborgsund er dog på grund af hjemstedet for det klassiske ensemble den af kommunerne der har størst glæde af orkestret i form af kammerkoncerter, kammermusikfestival og undervisning på vores musikskole.

Fuglsang Herregaard

Fuglsang Herregård var i mere end et århundrede tilholdssted for danske billedkunstnere og komponister. I dag fremstår godset som et intakt herregårdshjem, hvor historiens vingesus mærkes i de fredede bygninger og det smukke landskab. En ny forpagter er ved at etablere bed & breakfast på herregården, så inden længe kan der opstå endnu mere synergi mellem de forskellige dele af Kulturcenter Fuglsang, bestående af herregården, kunstmuseet, ensemblet og naturen med Skejten tæt på.

Fuglsang Herregaard kan føres tilbage til dronning Margrethe I's regeringstid (regent 1375-1412) og var oprindeligt krongods. I starten af 1700-tallet blev det imidlertid købt af den lokale storgodsejer Poul Abraham Lehn, og det var hans barnebarn, der i 1819 solgte det til den sjællandske godsejerslægt Neergaard. Og så begyndte en ny æra i godsets historie.

I 1866 arvede Viggo de Neergaard godset. Sammen med sin noget yngre kone, Bodil, gjorde han godset til et refugium og kreativt værksted for en række af Danmarks største kunstnere helt op i 1900-tallet.

Forud for Bodil de Neergaards 80 års fødselsdag i 1947 blev det bestemt, at Fuglsang skulle overgå til Det Classenske Fideicommis. Det var Bodil de Neergaards ønske, at Fuglsangs hovedbygning skulle benyttes "til musiklivets fremme til minde om min bedstefar I.P.E. Hartmann og min fader Emil Hartmann".

Blandt kunstnere som har været gæster på Fuglsang kan nævnes: Edvard Grieg, Carl Nielsen og hans kone billedhuggeren Anne Marie Carl Nielsen, maleren Kristian Zahrtmann, maleren Olaf Rude, der har malet de to store kæmpebilleder af krogede egetræer bag folketingets talerstol.

Hans motiv med egetræerne stammer i øvrigt fra det meget smukke og særprægede oldtidslandskab Skejten, der ligger tæt ved, hvor vi er ned mod Guldborgsund. En tur derned kan anbefales, men husk støvler, da der kan være vådt.

Fuglsang Kunstmuseum

Kunstmuseet er ét af de få bredt dækkende kunstmuseer i Region Sjælland.

Selvom museet holder til i en nytegnede museumsbygning (indviet 2008), designet af den engelske arkitekt Tony Fretton, har museet en historie, der griber langt tilbage i tiden.

Fuglsang Kunstmuseum blev oprindeligt grundlagt i 1890 som en del af det kulturhistoriske museum i Maribo. I 1966 blev det et selvstændigt kunstmuseum og i 1989 kom museet til at hedde Storstrøms Kunstmuseum. Navnet blev ændret med museets indflytning i de nye museumsrammer ved Fuglsang i 2008.

Fuglsang Kunstmuseum har blandt andet en samling på ca. 600 malerier med hovedvægten på danske kunstnere. Samlingen af malerier spænder tidsmæssigt over værker fra 1700-tallets slutning frem til 1980'erne.

Museet har en mindre og meget fin samling af guldaldermalerier. Hovedvægten ligger på tidens landskabsmaleri med motiver fra museets geografiske nærområde: Møns Klint, Iselingen Skov, Maribo Sø og Nakskov Kirke. Samlingen rummer dog også andre motivtyper som f.eks. portrætmaleri og rejsebilleder.

Periodens væsentligste kunstnere er alle repræsenteret i museet: Wilhelm Bendz, C.W. Eckersberg, Constantin Hansen, Jens Juel, Christen Købke, C.A. Kølle, J. Th. Lundbye, Martinus Rørbye og P.C. Skovgaard.

Et andet knudepunkt i samlingen udgøres af værker skabt i tiden mellem ca. 1880 og 1910. Fine eksempler på impressionisme, symbolisme og modernisme er repræsenteret ved kunstnere som blandt andre Anna Ancher, Vilhelm Hammershøi, Oluf Hartmann, P.S. Krøyer, Johannes Larsen, Theodor Philipsen, L.A. Ring, Fritz Syberg, Olaf Rude, Jais Nielsen, Vilhelm Lundstrøm og William Scharff. Også abstrakte kunstnere som Henry Heerup, Asger Jorn, Ejler Bille og Carl-Henning Pedersen er repræsenteret.

Fuglsang Kunstmuseum viser hvert år to-tre særudstillinger. Særudstillingen lige nu og frem til den 23. september hedder "Jordforbindelser. Dansk maleri 1780 - 1920 og det antropocæne landskab". Fra beskrivelsen af udstillingen lyder de første linjer: "Jordforbindelser er en visionær udstilling, der diskuterer et af vor tids vigtigste spørgsmål på en helt ny måde: Historisk kunst og geografisk udkant mødes og giver klimaspørgsmålet den jordforbindelse, der kan kvalificere refleksion, debat og handling."

Kondensen [når vi kører over broen ind til Nykøbing]

Slots- og Kulturstyrelsen flyttede i 2017 til Nykøbing og ind i den store rødstensbygning med den gule underfacade, som I kan se ovre på havnen til venstre. Bygningen bliver kaldt kondensen, da det oprindeligt var en andelsmælkekondenseringsfabrik, grundlagt i 1918. Der blev produceret mælkekonserves på fabrikken frem til 1955. Bygningen har efterfølgende været benyttet til forskellige andre formål, blandt andre har VUC holdt til her, før de flyttede til Bispegade lige syd for stationen, hvor VUC nu deler campus med blandt andet sygeplejerske-, socialrådgiver- og pædagoguddannelserne.

Bibliotek og Borgerservice og Evigheden

Som jeg nævnte i formiddags er Borgerservice for nylig rykket ind hos Biblioteket lige herinde til venstre. De to institutioner har både gavn og glæde af hinanden. Biblioteket har åbent hver dag fra kl. 07-22 – også om søndagen. Når der ikke er bemanning på, bruges det personlige sygesikringskort blot til at komme ind i bygningen.

Til højre kan I se Evigheden, hvor stadion tidligere lå. Området er blevet åbnet og genetableret som rekreativt område med mulighed for mange forskellige slags aktiviteter, lige fra crossfit og petanque til leg på balancebogstaver. Området bliver brugt af både skoler og tilfældige forbipasserende og inviterer til bevægelse. Der er næsten altid nogen i gang, og ofte ser man flere forskellige alders- og interessegrupper rundt omkring på området på samme tid.

13. Rådhus – slut kl. 14.30

Så er vi tilbage ved rådhuset. Jeg håber, at I har nydt turen, og vil endnu en gang ønske jer velkommen til Guldborgsund Kommune. **Tak for i dag og kom godt hjem!**

DIVERSE

Klosterkirken

Nykøbing-Falsters vartegn er Klosterkirken, som man kan finde ved Klosterstræde og Rådhusstræde. Kirken var færdigbygget omkring år 1500, og var i begyndelsen en stor tilbygning til et franciskanerkloster, stiftet af Erik af Pommern, tilbage i 1419. Kirken blev tidligere brugt som slotskirke under Dronning Sophie Amalie i 1600-tallet. I dag bliver klosteret brugt som plejehjem for ældre.

Nykøbing Slot

Nykøbing Slot lå hvor Tingsted Å munder ud i Guldborgsund. Ved siden af Scala ses stadig en murrest fra det gamle fangetårn i renæssanceslottet. Fangetårnet, der som andre fangetårne, blev kaldt "Fars Hat" var oprindeligt befæstningstårnet på middelalderborgen, der blev revet ned i forbindelse med byggeriet af renæssanceslottet i slutningen af 1500-tallet.

Middelalderfæstningen blev ombygget til renæssanceslot til Frederik den Andens dronning Sophie. Hun boede som enkedronning på slottet fra 1594 til sin død i 1631 og levede med et europæisk fyrstehus' pomp og pragt. Slottet blev solgt på auktion i 1767 og alle bygninger revet ned, bortset fra Rosenvænget 12, der var blevet bygget som kusstald til slottet i 1640.

Sophie var Chr. Den IV's mor. Sophie var Mecklenborgsk prinsesse og hendes families våbenskjold havde samme lyserøde bundfarve, som mange af egnens kirker er kalket med, og som også går igen i den store anetavle hun fik sat op i Klosterkirken.

Arkæologerne fandt ved udgravningen til kanalhavnen Slotsbryggen mange genstande fra slottet. Nogle af disse er nu udstillet på Museum Lolland-Falsters afdeling i Czarens Hus ved torvet i Nykøbing. Her kan man opleve Nykøbing Falsters storhedstid i renæssancen med kongeligt residensslot. Falster var krongods, og dermed en væsentlig indtægtskilde for hoffet. Som administrationsby blev Nykøbing på den tid kun overgået af København!